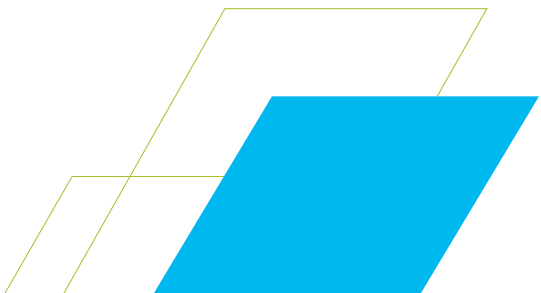

ERTOEF DOEN INTEGRALE KENNISAGENDA SOCIALE STUDIES

Christelijke Hogeschool Ede
September 2022

**"THINGS
THAT
MATTER"**

Samengesteld door

Dr. Wim Dekker, Dr. Daniëlle van de Koot, Dr. Jaap van der Meiden, Dr. Martine Noordegraaf, Dr. Gert Vierwind

Eindredactie door

Dr. Martine Noordegraaf

Voorwoord

Deze integrale kennisagenda Sociale Studies laat zien dat praktijkgericht onderzoek bij Sociale Studies aan de CHE bloeit. Het is maatschappelijk zeer relevant onderzoek, omdat het onlosmakelijk verbonden is met de verschillende beroepspraktijken van Sociale Studies en tegelijkertijd ook stevig verbonden is met dat professionals voor deze beroepspraktijk opleidt.

Als opleidingen Sociale Studies willen wij gedreven vanuit onze Christelijke identiteit, professionals opleiden die vanuit hun diepste wezen gedreven zijn 'ertoe doen': kortom het verschil willen maken in een maatschappij die zich steeds meer kenmerkt door sociale ongelijkheid met maatschappelijke segregatie als gevolg. Dit maakt dat wij als opleiding aan professionals in opleiding die volgende kernvraag stellen: *Wie wil je zijn voor de dag van morgen?*

Praktijkgericht onderzoek past bij onze missie professionals die herkenbaar zijn door een stevige professionele identiteit. Deze professionele identiteit kenmerkt door interesse, nieuwsgierigheid, met belangstelling nieuwe wetenschappelijke en methodische concepten. Maar niet alleen! Ook door een kritische onderzoekende houding op grond waarvan niet alles voor waar wordt aangenomen of bruikbaar wordt geacht voor de specifieke context van de cliënt.

We verwachten ook dat deze kennisagenda opleidingen bij Sociale Studies helpt bij het ontwikkelen van focus. En deze focus is noodzakelijk omdat de beroepen in het Sociale domein waar gebaseerd zijn op en gebruik maken van een breed domein van wetenschappelijke disciplines.

Kortom we zijn vanuit de directie verheugd over deze mijlpaal van de totstandkoming van deze kennisagenda en hopen van harte dat deze agenda opleidingen stimuleert in hun verdere ontwikkeling tot onderzoekende opleidingen die professionals opleidt die ertoe willen doen en ook bereid zijn vanuit een morele verantwoording over onrecht dat een cliënt aangedaan kan worden op wil komen voor diens belangen.

Dit beschouwen wij als opleidingen Sociale Studies van de CHE voluit als *things that matter!*

Ede, September 2022

Met vriendelijke groet,

Drs. Harry Bent

Directeur Sociale Studies

Inhoudsopgave

1. Inleiding	6
2. Kennislijn Sociale Basis	7
2.1 Bronnen	8
3. Kennislijn Zorg voor de Jeugd	9
3.1 PLG's in kennislijn 'Zorg voor de Jeugd'	9
3.2 Actuele ontwikkelingen	10
3.3 Huidige onderzoeken in PLG's in licht van actuele ontwikkelingen	10
3.4 Bronnen	11
4. Kennislijn Langdurige Zorg	12
4.1 Goede zorg	12
4.2 Een gezond en zinvol leven	12
4.3 Bronnen	13
5. Kennislijn Herstel van Relaties	15
6. Kennislijn Waarden en Zingeving	16
6.1 Bronnen	17
7. Bijlage 1: Overzicht van de kennislijnen en haar PLG's	18

1. Inleiding

ERTOE DOEN

Zo luidt de titel van de integrale kennisagenda Sociale Studies. Met deze titel drukken we ons verlangen en onze intentie uit naar het doen van onderzoek dat betrokken en zinvol is voor zorg en welzijn. Geen onderzoek dat in een la verdwijnt, maar dat bomvol relevante inzichten en handelingskennis staat. Inzichten en kennis die (aanstaande) professionals helpt om ertoe te doen in het leven van mensen. Maar ook inzichten en handelingskennis van mensen die zelf ervaring hebben met het krijgen van hulp. Met aanwijzingen voor hoe die hulp nog beter kan aansluiten en kan doen wat het beoogd: mensen (weer) mee laten doen in de samenleving en zo laten functioneren dat zij ertoe doen.

Deze integrale kennisagenda is voor de CHE-opleiding Sociale Studies een mijlpaal. Het is voor het eerst dat het onderzoek dat gedaan wordt binnen Sociale Studies aan elkaar is verbonden nadat vanaf het cursusjaar 2017-2018 steeds stappen zijn gezet om al het onderzoek onder te brengen in Professionele Leergemeenschappen (PLG's). Het gaat om onderzoek van studenten van de voltijd en deeltijd bachelor Social Work, van de masters Contextuele Benadering en Speltherapie en van de lectoraten Professioneel Opvoeden, Informele Netwerken en Laatmoderniteit en Jeugd en Gezin.

Een PLG is een groep van docenten, professionals en studenten die zin hebben om meerjarig samen te leren rondom vragen uit de praktijk. Hiervoor formuleren praktijk en onderwijs, onder begeleiding van een onderzoeker, samen thema's die voor beide relevant zijn en waarop studenten jaarlijks onderzoek verrichten in het teken van hun afstuderen. De kennis die hiermee wordt ontwikkeld komt ten goede aan: 1) de vorming van de student tot professional 2) de ontwikkeling van het werkveld 3) het beroepsonderwijs en 4) de kennisbasis van de beroepen waar we voor opleiden.

In deze kennisagenda worden vijf kennislijnen geïntroduceerd waarbinnen alle PLG's van Sociale Studies zijn ondergebracht. Als bijlage is een overzicht toegevoegd waarin alle PLG's met hun kennislijnen bij elkaar staan. Tenslotte is deze kennisagenda nadrukkelijk een levend document. PLG's zullen komen en gaan. We willen daarin ontwikkelingen volgen en ook afgaan op de plekken waar vragen zijn en waar samenwerking ontstaat. De kennisagenda is dan ook nadrukkelijk een uitnodiging om aan te haken en om mee te doen.

Bij een mijlpaal hoort ook een moment van stilstaan. Dat doen we door deze kennisagenda te lanceren op een community-ochtend van Sociale Studies. We zijn trots op deze agenda en op al de PLG-houders die actief samenwerking zoeken en onderhouden met werkveldpartners die hun organisaties open zetten voor studenten. En op de studenten en docent-onderzoekers die betrokken en zinvol onderzoek doen. Het smaakt naar meer!

Ede, September 2022

Dr. M. (Martine) Noordegraaf

Lector Jeugd en Gezin

Projectleider Professionele Leergemeenschappen Sociale Studies

Christelijke Hogeschool Ede

2. Kennislijn Sociale Basis

Wim Dekker

“Hoe kunnen professionals in buurten en wijken onderlinge zorg tussen burgers versterken en interactie en dialoog tussen groepen stimuleren?”

Het denken over de verzorgingsstaat en samenleven is de afgelopen decennia stevig in beweging geweest. Dit wordt getypeerd door de overgang van een verzorgingsstaat naar een participatiesamenleving en de decentralisatie van de verzorgingsstaat. Niet het recht op zorg staat voorop maar de opdracht om zelfredzaam te zijn en een bijdrage te leveren aan de samenleving. Opmerkelijk hierbij is de wending naar de buurt, het dorp en de wijk. Vanuit dit idee dagen lokale overheden hun burgers uit samen vorm te geven aan de lokale samenleving en zo zorg te dragen voor hun omgeving. Veel gemeenten streven naar een sterke sociale basis en vragen welzijnsorganisaties om gericht te werken aan samenlevingsopbouw. De centrale doelstelling in het overheidsbeleid is niet alleen dat dit de kwaliteit van het samenleven ten goede komt, maar ook dat hiermee de druk op specialistische, en daarmee kostbare, zorg af zal nemen.

Dat lokale samenleven (in wijken) is niet vanzelfsprekend (Tonkens & De Wilde, 2013). Niet alleen als gevolg van individualisering en globalisering, maar ook door een moeizame omgang met diversiteit, maatschappelijke druk, en een toenemende ongelijkheid in kansen en mogelijkheden. Daarnaast zijn veel traditionele gemeenschapsvormen vloeibaar geworden (Bauman, 2005). Het weer ‘thuis’ brengen van de onderlinge zorg en steun, decentralisatie, betekent dat de vraag om zorg of steun weer in onze directe nabijheid klinkt en gehoord wordt. We moeten het ‘zorgen voor elkaar weer leren’ (Dekker, 2017).

Vanuit de overtuiging dat een mens een relationeel wezen is en zowel aangewezen is op zijn directe naaste als bijdraagt aan de ontwikkeling van die naaste (Lam, 2016), willen wij ons onderzoek in de kennislijn ‘Sociale Basis’ richten op wijzen waarop deze relationele gegevenheid gestalte zou kunnen krijgen. We richten ons onderzoek op initiatieven waarin bestaande vormen van samenleven gerevitaliseerd worden en op nieuwe vormen van samenleven. Daarbij onderzoeken wij initiatieven waarin burgers, al dan niet professioneel ondersteund, de zorg voor elkaar gestalte geven en we helpen ze om deze initiatieven door middel van onderzoek verder te ontwikkelen. Het onderzoek richt zich op de werkzame factoren met daarbij bijzondere aandacht voor de rol van de professional hierin. Het gaat daarbij zowel om de steun die in informele netwerken gegeven wordt als om het versterken van de sociale basis in wijken, dorpen en steden. Hierin werken wij nauw samen met burgers, gemeenten en lokale ondersteuningsinstellingen in de werkplaats sociaal domein Gelderse Vallei. Sleutelbegrippen zijn dialoog, verbinden en afstemmen. De huidige PLG’s met haar beheerders is in tabel 1 weergegeven:

Kennislijn Sociale Basis	
1. Contextueel Algemeen Sociaal Werk (Corine Clavero)	Al het onderzoek dat gericht is op preventie en welzijn door het inrichten van een sterke sociale basis.
2. Onderwijs en sociaal werk (Annemarie Muskee)	
3. Hulpzoekend gedrag (Corine Clavero)	
4. Burgerinitiatieven in het sociaal domein (Annemieke Pungu)	
5. Positieve gezondheid en het sociaal werk (Annemieke Pungu)	
6. Samenwerken aan gezondheid en welzijn in de wijk (Annemieke Pungu)	
7. Huiselijk geweld voorkomen (Jantine Dekker)	
8. Sociale basis internationaal (Jelle Terpstra)	
9. Speltherapie in het onderwijs (Ruth Vermaat)	

Tabel 1. Overzicht Professionele Leergemeenschappen (PLG's) en beheerders

2.1 Bronnen

- / Hooghiemstra, E., & Pelt, M. v. (2020). *De kennis- en onderzoeksagenda sociaal werk*. Utrecht: Movisie.
- / Linders, L. (2014). *De dynamiek van Social Work; Het gewone onder een vergrootglas*. Tilburg: Fontys Hogeschool.
- / Linders, L., Feringa, D., Potting, M., & Jager-Vreugdenhil, M. (2016). *Tussen regels en vertrouwen; veranderende rollen in de verzorgingsstaat*. Amsterdam: Van Gennep.
- / Zwaard, W. v. (2021). *Omwille van fatsoen; De staat van menswaardige zorg*. Den Haag: Boom Bestuurskunde.

3. Kennislijn Zorg voor de Jeugd

Daniëlle van de Koot

De kennislijn ‘Zorg voor de jeugd’ betreft al het onderzoek dat gericht is op het versterken van de zorg aan jeugdigen en hun gezinnen die te maken hebben met jeugdzorg. De thema’s van de verschillende PLG’s zijn ontstaan in contacten van CHE-docenten met organisaties uit het werkveld. Op basis van praktijkproblemen is steeds een meerjaren onderzoeksvraag geformuleerd, waar beide partijen zich aan committeren. De organisatie formuleert elk jaar in samenspraak met een docent van de CHE, hierna te noemen PLG-houder, een opdracht voor afstudeeronderzoek voor bachelor- en/of masterstudenten van Sociale Studies.

Met jeugdzorg houden we de definitie van het Nederlands Jeugdinstituut (NJI) aan, waarbij het een ‘verzamelnaam is voor drie typen hulp, namelijk jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering (NJI, 2022). In 2021 maakte 13,4% van de Nederlandse jongeren tot en met 18 jaar gebruik van jeugdzorg.’ Het gaat om 460.740 jongeren, waarvan er 41.290 met Jeugdbescherming te maken hebben en 7.955 met jeugdreclassering. Het overgrote deel van de jongeren maakt gebruik van jeugdhulp dat uiteen kan lopen van een PGB tot jeugdhulp op locatie, bijvoorbeeld door een wijkteam (CBS, 2021).

3.1 PLG’s in kennislijn ‘Zorg voor de Jeugd’

In tabel 2 zijn de huidige PLG’s zichtbaar. In deze PLG’s lopen op dit moment onderzoeken van studenten, in opdracht van organisaties. Soms melden studenten zich namens een organisatie waar ze stage lopen (vaak bachelorstudenten of studenten Speltherapie) of reeds werken (vaak deeltijd- of masterstudenten). Hier kan ook een meerjarige samenwerking uit voortvloeien, al is dit niet noodzakelijk. Ook is het mogelijk dat lectoraten opdracht geven voor onderzoek. Zo kan de noodzaak voor onderzoek gemotiveerd worden door praktijkproblemen waar organisaties tegenaan lopen, of onderwerpen die onderzoekers agenderen, maar altijd in samenspraak met elkaar.

Kennislijn Zorg voor de Jeugd	
1. Methodiek speltherapie (Myrthe Kluin)	Al het onderzoek dat gericht is op het versterken van de zorg voor jeugdigen en hun gezinnen die te maken hebben met jeugdzorg.
2. Speltherapie rondom echtscheiding (Arna Berkhof)	
3. Contextueel werken in het onderwijs (Daniëlle van de Koot)	
4. Contextueel werken in de jeugdzorg (Ellen Schep)	
5. Inzetten ouders met ervaring (Martine Noordegraaf)	
6. De stem van de jeugdige (On hold)	
7. Kleinschalig verblijf (Vacature)	
8. Methodiekontwikkeling krachtgezinnen (Hugo Plaisier)	
9. Sterk met een lokaal netwerk (Albert van Dieren)	
10. Traumasensitief werken met ouders (Nathanja van Holstein)	
11. Jeugdigen in gezinshuizen (Martine Noordegraaf)	

Tabel 2: Overzicht Professionele Leergemeenschappen (PLG's) en beheerders

3.2 Actuele ontwikkelingen

Staatssecretaris van VWS Maarten van Ooijen en Minister voor Rechtsbescherming Franc Weerwind kondigden in een kabinetsbrief in de zomer van 2022 hervormingen aan, waaruit de wens klinkt dat de meest kwetsbare kinderen de meeste aandacht krijgen, er minder onnodig beroep op jeugdhulp wordt gedaan – waarbij faalangstreductietrainingen als voorbeeld worden genoemd en ‘lichte hulp floreert’ - en er minder marktwerking is. Geconstateerd wordt dat er meer kosten worden gemaakt dan ooit, maar de belofte van decentralisatie onvoldoende is waargemaakt. De jeugdzorg kampt met personeelstekorten, lange wachtlijsten en hoge administratieve druk (Van Ooijen & Weerwind, 2022). In september 2022 schreven de Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd en de Inspectie Justitie en Veiligheid dat de Jeugdbescherming in crisis is en daarmee de overheid faalt om de meest kwetsbare kinderen te beschermen (Inspectie Gezondheidszorg en Jeugd, 2022).

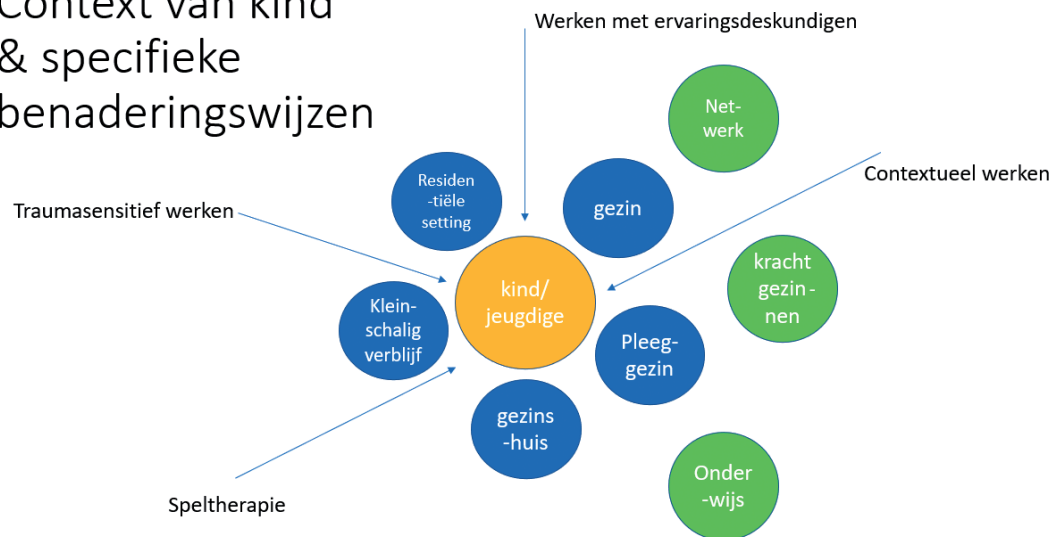
Het Nederlands Jeugdinstituut stelt vervolgens op basis van inspectierapport van het WODC dat het jeugdbeschermingsstelsel te ingewikkeld en de onderbouwing van de besluitvorming niet goed genoeg is: ‘De stem van jongeren en hun ouders is te zwak en de rechtsbescherming voor hen is onvoldoende’ (NJI, 2022; Bruning et al, 2022). Een aantal kinderrechten wordt in de Nederlandse praktijk daarmee onvoldoende gewaarborgd. In onze PLG’s wordt aandacht geschonken aan die stem van ouders en jeugdigen door hen in onderzoek te betrekken, maar ook in een PLG die expliciet gaat over het inzetten van ouders met ervaring.

3.3 Huidige onderzoeken in PLG’s in licht van actuele ontwikkelingen

In figuur 1 is weergegeven welke onderzoeken er lopen in PLG’s rondom het kind of de jeugdige. De blauwe cirkels laten de verschillende settings zien waarin de jeugdige ‘resideert’, oftewel waar de jeugdige verblijft (microniveau). We voeren onderzoek uit in al deze settings. In de groene cirkels zien we hoe het gezin zijn inbedding vindt op mesoniveau, van onderwijs tot ondersteuning van het netwerk door wijkteams. De pijlen geven aan naar welke benaderingen onderzoek wordt gedaan, in de verschillende contexten.

Vrijwel al het onderzoek kent een focus op de meest kwetsbare kinderen, die uithuisgeplaatst zijn of waar dit dreigt, of het ondersteunen van gezinnen om ernstigere problemen te voorkomen. Soms is er in PLG- onderzoek overlap tussen de cirkel van de context en de benaderingswijze (methodiek). Tegelijk zien we dat er op het gebied van Jeugdbescherming en Jeugdreclassering nog geen onderzoek in PLG’s plaatsvindt (zie figuur 1). Hoewel deze sectoren in aantallen kleiner zijn dan ‘Jeugdhulp’, gaat het ook hier om kwetsbare jeugdigen, waarmee een deel van onze studenten ook als professional zal gaan werken. We staan open voor nieuwe, meerjarige samenwerkingen met organisaties en studenten op deze terreinen, zodat hier ook professionele leergemeenschappen kunnen ontstaan.

Context van kind & specifieke benaderingswijzen

Figuur 1: Overzicht context en benaderingswijzen PLG's

3.4 Bronnen

- / Bruning, M.R., Van der Zon, K.A.M., Smeets, D.J.H., Van Boven, H.J., Duivenvoorde, S.C.G.A. & Van der Windt., I. (2022). *Eindevaluatie Wet herziening kinderschermingsmaatregelen. Nieuwe rechtsgronden in een haperend jeugdbeschermingsstelsel*. Universiteit Leiden - Faculteit der Sociale Wetenschappen.
- / Centraal Bureau voor de Statistiek (2021), Open data. Geraadpleegd op 14 september, 2022, <https://opendata.cbs.nl/#/CBS/nl/dataset/85100NED/table?ts=1651213309355>
- / Nederlands Jeugdinstituut (2022). WODC schetst herkenbaar beeld van de jeugdbescherming. Geraadpleegd op 14 september 2022, <https://www.nji.nl/nieuws/nji-wodc-schetst-herkenbaar-beeld-van-jeugdbescherming>
- / Van Ooijen, M. & Weerwind, F. (2022, 23 mei). Hervormingen Jeugdzorg [kamerbrief]. Geraadpleegd van https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2022Z09385&did=2022D18970
- / Inspectie voor Gezondheidszorg en Jeugd (2022), geraadpleegd op 14 september 2022, <https://www.igj.nl/publicaties/brieven/2022/09/13/signaalbrief-toezicht-jeugdbeschermingsketen>

4. Kennislijn Langdurige Zorg

Martine Noordegraaf

Opgroeien en volwassen worden is een belangrijke ontwikkeltaak voor alle jeugdigen en de opvoeders die hen daarin begeleiden. Voor jongeren met een (licht) verstandelijke beperking en/of een psychische kwetsbaarheid, verloopt deze taak anders omdat volledige zelfredzaamheid bij hen niet vanzelfsprekend is.

In Nederland zijn er 1,1 miljoen mensen met een licht verstandelijke beperking (Woittiez, Eggink & Ras, 2019). Bij deze groep, zeker wanneer er ook sprake is van psychische kwetsbaarheid, is er sprake van verminderde zelfredzaamheid (Eggink, Woittiez, & Klerk, 2020). Wanneer onvoldoende formele en informele steun beschikbaar is, kan dit leiden tot een verminderde kwaliteit van leven. In een Trendrapport Gehandicaptenzorg uit 2022 wordt geconstateerd dat de samenleving, vanwege de nadruk op zelfredzaamheid en toenemende digitalisering, ontoegankelijker is geworden, dat de zorg voor mensen met complexe ondersteuningsvragen is versnipperd en dat passende zorg vaak ontbreekt of moeilijk toegankelijk is (Van der Biezen, Van de Glind, Van de Ven, Andriessen, Van Rooijm & Westerbeek, 2022). Eenzelfde signaal is te horen vanuit jeugdzorg (Dijkshoorn, Popma & Scholten, 2020) en GGZ (Dorgelo, 2022). Meedoen in de samenleving wordt hierdoor bedreigd voor een steeds groter wordende groep jongeren en (jong) volwassenen, vooral als problemen meervoudig zijn en niet in een standaard hulpaanbod passen.

4.1 Goede zorg

Wij willen met ons onderzoek in deze kennislijn meebouwen aan een samenleving waarin alle mensen tot hun recht kunnen komen en een waardig bestaan kunnen opbouwen. Het is voor ons belangrijk dat mensen door professionals begeleid kunnen worden bij de toegang tot zorg en motivatie, kansen en mogelijkheden kunnen ontwikkelen om keuzes te maken die bijdragen aan een gezond en zinvol leven. Goede (langdurige) zorg is in onze optiek een praktijk die gebaseerd is op een *tweezijdige zorgrelatie* (Baart & Vosman, 2008). In deze zorgrelatie brengt de professional zowel de laatste inzichten uit de wetenschap, de voorkeuren van de zorgvrager en diens context als de eigen inschattingen over de situatie in gesprek (Van Ewijk, 2014; Den Hertog, 2016). Het gesprek is dan direct ook het belangrijkste voertuig dat de professional heeft om mensen te bewegen tot een gezond en zinvol leven.

4.2 Een gezond en zinvol leven

Onder gezond en zinvol leven verstaan wij in ieder geval: 1) het hebben van een zo gezond mogelijke levensstijl, 2) het functioneren in zinvolle relaties en 3) voldoende toekomstperspectief hebben.

1) Een gezonde leefstijl, zoals gezond eten en drinken, draagt bij aan de zes dimensies van positieve gezondheid, te weten: mentaal welbevinden, zingeving, kwaliteit van leven, meedoen, dagelijks functioneren en lichaamsfuncties. De zorgprofessional krijgt dan ook een steeds belangrijker rol als gezondheidsbevorderaar (Kroeze, 2019; Huber, Van Vliet, Boers, 2016). In de toekomst zal hiervoor nog actiever samenwerking worden gezocht met de opleiding en het lectoraat van verpleegkunde.

2) Naast gezond eten en drinken richten wij ons op het kunnen meedoen van kwetsbare groepen in onze samenleving. Dit betekent dat een professional oog moet hebben voor en moet willen samenwerken met belangrijke anderen in het leven van een zorgvrager. Relationeel kunnen werken is een belangrijke basishouding voor professionals in de zorg (Baart, 2018; Van der Meiden, Noordegraaf & Van Ewijk, 2018). Wanneer het relaties tussen gezinsleden betreft, zullen inhoudelijke vraagstukken ook ondergebracht worden in de kennislijn Herstel van Relaties.

3) Tenslotte kan een professional verschil maken in de beleving van ziekte en tegenslag door zich ook op de zingevingsvraag te richten. Een goede professional heeft aandacht voor het zetten van kleine stappen in de richting van een perspectief, met oog voor dat wat er nog niet is (Praamsma & Van de Koot- Dees, 2019) en voor de toekomstige generaties. Voor dit aspect zoeken we dwarsverbanden met de kennislijn Waarden en Zingeving. In tabel 3 is een overzicht te vinden van de huidige PLG's in deze kennislijn. Er is ruimte voor nieuwe PLG's en samenwerking met andere opleidingen zoals Verpleegkunde, Theologie en HBO-ICT: samenwerkingsverbanden die deze contacten ondersteunen.

Kennislijn Langdurige Zorg	
1. Gezondheidsbevordering GHZ (Gerda van den Berg)	<i>Al het onderzoek dat gericht is op het versterken van de zorg voor jeugdigen en volwassenen die langdurig op zorg zijn aangewezen vanwege complexe begeleidingsvragen.</i>
2. Relationeel werken in de (forensische) GGZ (Martijn Lagendijk)	
3. Methodiekwontwikkeling begeleid wonen (Petra van Harten)	
4. Natuur als plek van herstel (Ewout Openneer)	
5. Speltherapie bij jeugdigen met een LVB (Dineke Bent)	
6. Speltherapie in de GHZ (Dineke Bent)	
7. Speltherapie in de medische zorg (Cora van Schaik)	
8. Beweging als route tot herstel (Vacature)	
9. Herstelgerichte hulpverlening in de langdurige zorg (Arie Hordijk)	
10. Traumasensitief opvoeden in GHZ gezinshuizen (Gerda van den Berg)	

Tabel 3. Overzicht Professionele Leergemeenschappen (PLG's) en beheerders

4.3 Bronnen

- / Baart, A. (2018). *De ontdekking van kwaliteit. Theorie en praktijk van relationeel zorg geven*. Amsterdam: SWP.
- / Baart, A. & Vosman, F. (2008). *Aannemelijke zorg. Over het uitzieden en verdringen van praktische wijsheid in de gezondheidszorg*. Den Haag: Lemma.
- / Den Hertog-Voortman, R. (2015). *Patiëntvoorkeuren in de verpleegkundige besluitvorming. Een theorie over afstemmingskennis in de acute zorg*. Amsterdam: Vrije Universiteit.
- / Ewijk, H. van (2014). *Omgaan met sociale complexiteit. Professionals in het sociale domein*. Amsterdam: SWP.

- / Eggink, E., Woittiez, I., & Klerk, M. D. (2020). *Maatwerk in meedoen: Een vergelijking van zelfredzaamheid, hulpbronnen en kwaliteit van leven tussen mensen met en zonder een verstandelijke beperking*. Sociaal en Cultureel Planbureau
- / Dijkshoorn, P., Popma, A. & Scholten, M. (2020). *StroomOpwaarts beter in complexe jeugdproblematiek door netwerkjeugdhulp. Pamflet*. Stroom Op.
- / Dorgelo, F. (1 maart 2022). *Langdurige zorg voor GGZ-cliënten: wat zijn de uitdagingen?*
<https://sociaalweb.nl/nieuws/langdurige-zorg-voor-ggz-clienten-wat-zijn-de-uitdagingen/>
- / Huber, M. Van Vliet, M en Boers, I. (2016). Heroverweeg uw opvatting van het begrip ‘gezondheid’. *Nederlands Tijdschrift Geneeskunde*, 160: A7720.
- / Kroeze, W. (2019). *Aan de slag met zorg voor voeding en gezondheid. Relevantie, missie en plannen van het lectoraat*. Ede: Christelijke Hogeschool Ede.
- / Praamsma, M. & Van de Koot-Dees, D. (2019). Een pedagogiek van de hoop. *Sophie*, 1: 13-17.
- / Van der Biezen, M., Van de Glind, I., Van de Ven, G., Andriessen, P., Van Rooij, J. & Westerbeek, A. (2022). *FWG Trendrapport Gehandicaptenzorg. De maatschappij, dat zijn zij de gehandicaptenzorg als spiegel en gids*. Stichting FWG.
- / Van der Meiden, J., Noordegraaf, M., & van Ewijk, H. (2018). Relational ethics as enrichment of social justice: Applying elements of contextual therapy to social work. *Qualitative Social Work*, 1473325018800383.
- / Woittiez, I., Eggink, E., & Ras, M. (2019). *Achtergrond document bij ‘Het aantal mensen met een licht verstandelijke beperking: een schatting’. Verantwoording*. Sociaal en Cultureel Planbureau.

5. Kennislijn Herstel van Relaties

Jaap van der Meiden

Lange tijd was de hulpverlening gericht op het individu. Pas in de tweede helft van de vorige eeuw kwamen er verschillende hulpverleners die ontevreden waren over de resultaten van hun werk en gingen experimenteren met het uitnodigen van gezinsleden. Ze beseften dat problemen van een individu niet los gezien konden worden van het gezin. Dat inzicht verbond die eerste pioniers van de relatie- en gezinstherapie. Later ontstonden er verschillende scholen in deze nieuwe tak van de hulpverlening. Maar nog steeds gaan al die verschillende benaderingen ervan uit dat mensen nauw met elkaar verbonden zijn.

Ondanks dat gedeelde uitgangspunt zijn er ook vandaag nog veel verschillende richtingen in de zoektocht naar herstel van relaties. Binnen de CHE is al enige tijd geleden de contextuele benadering omarmd als een benadering die goed aansluit bij de uitgangspunten van de CHE. Het is een benadering die verantwoordelijke zorg voor de ander ziet als de belangrijkste weg om echt mens te worden. In deze kennislijn krijgt deze benadering dan ook een belangrijke plaats, zeker ook vanwege CHE-Master Contextuele Benadering.

Er zijn meer benaderingen die zich richten op herstel van relaties, zoals de dialogische benadering. Ook dit is een meer normatieve benadering en heeft raakvlakken met de contextuele benadering. Een veel jongere telg aan de stam van relatiegerichte modaliteiten is de EFT; ook voor deze benadering bestaat inmiddels een PLG. In feite richt deze kennislijn zich op al die benaderingen, problemen en doelgroepen waarbij het werken aan herstel van relaties relevant is. Daarbij is de focus vooral gericht op hechte, duurzame relaties, veelal familierelaties.

Samengevat gaat het dus om al het onderzoek dat gericht is op het vergroten van inzicht in, en verstoringen van hechte duurzame relaties en werkwijzen om herstel van verbondenheid te bewerken. In de diverse onderzoeken die binnen deze kennislijn passen, gaan we op zoek naar dwarsverbanden die ons de weg kunnen wijzen naar vervolgonderzoek en uiteindelijk naar goede bijdragen voor het werkveld. In Tabel 4 is een overzicht te vinden van de PLG's en haar beheerders.

Kennislijn Herstel van Relaties	
1. Dialogisch werken met netwerken (Corine Clavero)	Al het onderzoek dat gericht is op het vergroten van inzicht in en verstoringen van hechte duurzame relaties, en werkwijzen om herstel van verbondenheid te bewerken.
2. Gezinsbehandeling na seksueel sibling misbruik (Aletta Simons)	
3. Hechttingsrelaties van uithuisgeplaatste jeugdigen (Ellen Schep)	
4. EFT in het sociaal werk (Marieke Boone)	
5. Speltherapie aan kind en gezin (Sanne de Theije)	
6. Vergeving en exonatie in de ouder –(volwassen) kind relatie (Jaap van der Meiden)	
7. Contextueel werken met duurzame relaties (Jaap van der Meiden)	

Tabel 4. Overzicht Professionele Leergemeenschappen (PLG's) en beheerders

6. Kennislijn Waarden en Zingeving

Gert Vierwind

“Social workers recognize and respect the inherent dignity and worth of all human beings in attitude, word, and deed. We respect all persons, but we challenge beliefs and actions of those persons who devalue or stigmatize themselves or other persons” (Rothfus, J. 2021, p. 365).

Met dit eerste en grondleggende principe uit de Beroepscode IFSW is het belang van de kennislijn waarden en zingeving helder verwoord. Mensen leven van betekenissen. Daarbij kan het gaan om een (geloofs)overtuiging of levensvisie waarmee specifieke waarden, normen en handelingsvoorschriften verbonden zijn, maar bijvoorbeeld ook om (familiale) tradities en gewoonten waaraan mensen zin voor hun leven ontleen. Als het leven – op wat voor wijze dan ook – onder druk komt te staan, kunnen deze geleefde ‘betekenissen’ werken als een hulpbron zodat er kracht aan ontleend wordt, maar ook is het mogelijk dat overtuigingen of tradities juist remmend of beschadigend werken. Zo gezien is het thema Waarden en Zingeving relevant voor welhaast elke hulpverleningscontext.

Vanuit de kennislijn Waarden en Zingeving laten zich meerdere onderzoeksgebieden onderscheiden:

- Onderzoek naar de rol en positie van de sociaal werker zelf in de wijze waarop deze zijn beroep uitoefent. Denk aan het begrip normatieve professionaliteit. Is de professional zich bewust van de waarden en normen die zijn of haar handelen beïnvloeden en wat betekent dat voor het professioneel handelen? Kan hij of zij afstemmen met cliënten die er andere overtuigingen op nahouden? Welke invloed hebben de eigen overtuigingen op de omgang met morele dilemma’s in het werk? Hebben hulpverleningsorganisaties hier aandacht voor?
- Onderzoek naar of en hoe er aandacht is voor zingeving in relatie tot de hulpvragen binnen het sociaal werk, en zo ja op welke wijze dat gebeurt. Wordt de mogelijke invloed erkent van de (geloofs)overtuiging van de client op hoe deze zijn problematiek beleeft en hanteert? Hoe wordt daarmee gewerkt, ook als het om speciale doelgroepen gaat? Maar je kunt ook denken aan de omgang met zgn. trage vragen en het belang van aandacht voor zingeving daarbij. Welke methodieken hanteren professionals en instellingen?
- Onderzoek naar afstemmingsvragen waar het gaat om samenwerking tussen organisaties met een verschillende levensbeschouwelijke grondslag, ook in relatie tot kerken en (plaatselijke) overheden.

De PLG’s in deze kennislijn sluiten aan bij de bovenstaande onderzoeksgebieden en zijn te vinden in tabel 5:

Kennislijn Waarden en Zingeving	
1. Levensbeschouwelijke organisaties in het sociaal domein (Maria Jonker)	Al het onderzoek dat gericht is op het begrijpen en versterken van de plek van waarden en zingeving in het (gespecialiseerde) sociaal werk.
2. Sociaal werk, religie en zingeving (Alie Wiertsema)	
3. Omgaan met diversiteit bij uithuisplaatsing (Daniëlle van de Koot)	
4. Zingeving in de GGZ (Evelien Gardebroek en Jan-Piet Vlasblom)	
5. Praten over zingeving in mentorgesprekken (Gert Vierwind)	

Tabel 5. Overzicht Professionele Leergemeenschappen (PLG's) en beheerders

Deze opsomming is echter niet uitputtend. Als je zelf een onderzoeksgebied en onderzoeksvoorstel hebt dat aansluit bij deze kennislijn dan hoor ik dat graag!

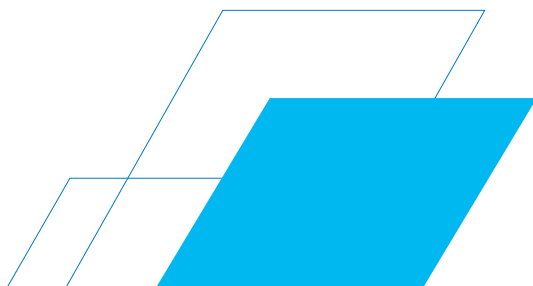
6.1 Bronnen

/ Rothfusz, J, 2021. *Ethiek in Sociaal Werk*. Pearson: Amsterdam.

Bijlage 1: Overzicht van de kennislijnen en bijbehorende PLG's

Kennislijnen met bijbehorende PLG's 2022-2023	Omschrijving
/ Contextueel Algemeen Sociaal Werk / Onderwijs en sociaal werk / Hulpzoekend gedrag / Burgerinitiatieven in het sociaal domein / Positieve gezondheid en het sociaal werk / Samenwerken aan gezondheid en welzijn in de wijk / Huiselijk geweld voorkomen / Sociale basis internationaal / Speltherapie in het onderwijs	Kennislijn Sociale Basis <i>Al het onderzoek dat gericht is op preventie en welzijn door het inrichten van een sterke sociale basis.</i>
/ Methodiek speltherapie / Contextueel speciaal onderwijs / Contextueel werken in de jeugdzorg / Speltherapie rondom echtscheiding / Inzetten ouders met ervaring / Jongere als stakeholder in de jeugdzorg / Kleinschalig verblijf / Methodiekontwikkeling krachtgezinnen / Sterk met een lokaal netwerk / Traumasensitief werken met ouders / Jeugdigen in gezinshuizen	Kennislijn Zorg voor de Jeugd <i>Al het onderzoek dat gericht is op het versterken van de zorg voor jeugdigen en hun gezinnen die te maken hebben met jeugdzorg.</i>
/ Gezondheidsbevordering in de gehandicaptenzorg / Relatieel werken in de (forensische) GGZ / Methodiekontwikkeling begeleid wonen / Natuur als plek van herstel / Speltherapie bij jeugdigen met een LVB / Speltherapie in de gehandicaptenzorg / Speltherapie in de medische zorg / Beweging als route tot herstel / Herstelgerichte hulpverlening in de langdurige zorg / Traumasensitief opvoeden in de gehandicaptenzorg	Kennislijn Langdurige Zorg <i>Al het onderzoek dat gericht is op het versterken van de zorg voor jeugdigen en volwassenen die langdurig op zorg zijn aangewezen vanwege complexe begeleidingsvragen.</i>

/ Dialogisch werken met netwerken / Gezinsbehandeling na seksueel sibling misbruik / Hechtingsrelaties van uithuisgeplaatste jeugdigen / EFT in het sociaal werk / Speltherapie aan kind en gezin / Vergeving en exoneratie in de ouder –(volwassen) kind relatie / Contextueel werken met duurzame relaties	Kennislijn Herstel van Relaties <i>Al het onderzoek dat gericht is op het vergroten van inzicht in en verstoringen van hechte duurzame relaties en werkwijzen om herstel van verbondenheid te bewerken.</i>
/ Levensbeschouwelijke organisaties in het sociaal domein / Sociaal werk, religie en zingeving / Omgaan met diversiteit bij uithuisplaatsing / Zingeving in de GGZ / Praten over zingeving in mentorgesprekken	Kennislijn Waarden en Zingeving <i>Al het onderzoek dat gericht is op het begrijpen en versterken van de plek van waarden en zingeving in het (gespecialiseerde) sociaal werk.</i>

Christelijke Hogeschool Ede
Oude Kerkweg 100
6717 JS Ede
0318 696 300
info@che.nl